

**Znakovitost i ispunjenje redovničkog
života kroz socijalnu zauzetost**
Prethodno priopćenje

Uvod

Redovnici su osobe za poslanje koje su svojim primjerom i radom zauzete oko izgradnje Kraljevstva Božjega. Drugi vatikanski koncil u svom dokumentu o poslanju govori da poslanje nije samo posao nekih misionara nego je Crkva po svojoj naravi misijska. Poslanje Crkve ima svoje korijene u Presvetom Trojstvu. Bog želi božanski život dijeliti s ljudima i stoga stvara svijet. Zato poslanje znači biti poslan – Riječ i Duh u svijet. Oni posreduju božanske objave tijekom povijesti. *Kad se navršilo vrijeme, Riječ Božja je postala u Isusu tijelo.* Isus navješćuje Kraljevstvo Božje i poziva narod na obraćenje. Pokazuje što je Kraljevstvo Božje po svom naučavanju, prisposodobama i čudesima. S jedne strane predviđa da njegovi izazovi ne će biti prihvaćeni. Također, zna da Kraljevstvo Božje nije samo za Židove nego za sve. Stoga i okuplja grupu učenika oko sebe, poučava ih i formira. On im također šalje Duha da im preda vlast. Duh Sveti je pravi posrednik u poslanju. Zbog toga kažemo da je narav Crkve *biti za poslanje*.¹ Svrha poslanja je uspostavljanje Kraljevstva Božjeg u svijetu. Učenici vrlo brzo shvaćaju da, iako je Isus svojim životom, smrću i uskrsnućem dao početak Kraljevstvu, njegovo će se dovršenje dogoditi tek na kraju vremena, kada Bog okupi sve stvoreno. Utjelovljena riječ i Duh Sveti su za poslanje. I Crkva je pozvana i poslana nastaviti ovo poslanje.

Na Koncilu je Crkva ušla u dijalog s drugim Crkvama i crkvenim zajednicama (UR), religijama (NA), kulturama (GS) i svijetom (DH). Iskusila je Boga idući k svima i omogućujući im sudjelovanje u Kristovu vazmenom otajstvu, u Duhu, u putovima koji su znani samo Bogu (GS 22). Našla je dobrih i svetih elemenata u drugim religijama. Otvaranje drugima produbljivalo se zadnjih godina. Poziv Ivana Pavla II. poglavarima drugih religija na molitveni susret za mir u svijetu, održan u Asizu, bio je u listopadu 1986. Predvidio je kao sigurno da drugi vjerni-

---

¹ Usp. M. Amaladoss, Redovnički život kao poslanje, predavanje na Generalnom saboru Klanjateljica Krvi Kristove, (2005.) str. 1.

ci mogu moliti, odnosno biti u kontaktu s Bogom i da će se njihove molitve uslišati. U enciklici *Redemptoris Missio* (28-29) Ivan Pavao II je potvrdio nazočnost Duha Svetoga u drugim kulturama i religijama. Poslanje Duha Svetoga je neovisno i puno šire od poslanja pojedine Crkve. Crkva je pozvana i poslana biti sakrament Kraljevstva Božjega i krštenje je poziv na poslanje. Crkva mora svjedočiti Kraljevstvo svojim životom, mora biti u službi Kraljevstva svojom aktivnošću. Budući da Bog djeluje i izvan nje, ona može služiti Božjem poslanju samo ulazeći u dijalog s drugima, gdje god se nalazi i gdje je aktivan Duh Sveti.²

1. Kriteriji redovničkog poslanja

Već smo ranije napomenuli da bi redovnički život trebao biti zalaganje za Kraljevstvo Božje. U nekom smislu svaki član Crkve, svaka krštena osoba trebala bi biti okarakterizirana takvim zalaganjem. Tamo gdje to nije prisutno, redovnici se ističu kao osobe koje se u svom zvanju javno zalažu i postaju simbolima i službenicima Kraljevstva Božjega. Simbol i služenje dva su vida uloge Crkve u odnosu prema Božjem Kraljevstvu. Redovnici koji pripadaju kontemplativnim zajednicama izabiru simbolički vid. Njihov cilj nije bijeg od svijeta. Mogu biti u svijetu, ali pokazuju da je moguć i drugi način življenja, vođen vrijednostima Kraljevstva. Zavjeti, zajedničke strukture i načini molitve mogu biti korisni, ali nisu bitni. Aktivni redovnici su osobe koje su se posvetile služenju za Kraljevstvo Božje. Ono što razlikuje ove dvije skupine redovnika jednu od druge jest to što je svaka od njih posvećena jednoj od dimenzija: simbolu ili služenju. To su zapravo karizme. Karizma je nastala u posebnom povijesnom i društvenom kontekstu. Ona može biti privremena ili trajna i može se mijenjati prema prilikama. Posvećenje jednoj karizmi može biti različitog oblika. Pojedini suvremeni pokreti imaju članove klerike, redovnike i laike koji dijele zajedničku karizmu. Imaju osjećaj međuovisnosti i zajedništva. Unutar ovakvih skupina redovnici se razlikuju svojim načinom života i, s obzirom na zalaganje i usmjerenje redovnika na Kraljevstvo Božje, mogu biti shvaćeni kao proročka skupina. Postoje i zavjeti ili obećanja koja polažu. To je zajednica unutar Crkve koja se javno posvetila vrijednostima Kraljevstva Božjega. Redovnici imaju proročku ulogu koja najdublje ostvaruje krsne obveze. U središtu redovništva je zalaganje za Božje Kraljevstvo. I ono je izraženo kroz različite strukture. Strukture kao takve su podložne promjenama, ovisno o prilikama i potrebama vremena u kojem živimo. Biti za poslanje put je k savršenstvu. Redovnički život nije nasljedovanje Krista siromašnog, čistog i poslušnog. On je nasljedovanje Krista u njegovom poslanju navješćivanja i svjedočenja Kraljevstva Božjega i u tom procesu biti siromašni, čisti i poslušni

---

² Usp. Isto, str. 2

čini naše poslanje.³ Redovnički život kao poslanje stavljen je u kontekst poslanja Crkve i Božjeg poslanja. To uključuje trajnu pozornost na pokrete Duha Svetoga koji se očituje u znakovima vremena. Zbog toga trebamo biti blizu Bogu i osloboditi se svih navezanosti koje bi mogle zaokupiti našu viziju. To je i temeljna svrha molitve redovnika. Biti u Božjoj prisutnosti i iskusiti Boga, prisutnog u nama, to je upravo kontemplativna molitva. U isto vrijeme potrebno je učiti »gledati Boga u svim stvarima i sve stvari u Bogu«, kako su govorili Marija De Mattias, Ignacije Lojolski i drugi naši utemeljitelji. Onda molitva postaje razlikovanje. To bi danas zahtijevalo korištenje medija, studij i analizu situacije, dijalog s različitim osobama i osjetljivost za siromahe. Molitva razlikovanja treba biti hranjena informacijama i razmišljanjima. To možemo promatrati vrlo jednostavno: molitva treba biti upravljena na poslanje⁴.

Ono što su redovnici pozvani činiti na posebnom prostoru i u posebnom vremenu treba biti predmet njihovog razlučivanja. To razlučivanje u sebi uključuje dvije komponente:

1. čitati znakove vremena kako bi uočili izazove;
2. uzeti u obzir posebnu karizmu družbe. Svaka družba nastala je s posebnom svrhom, koja se tijekom povijesti može prilagođavati vremenu i potrebama u kojima zajednica živi.

Čitanje znakova vremena počinje s osobnim iskustvom današnjega svijeta: različiti oblici siromaštva i tlačenja, konzumizma, porast sekularizacije, nasilje, moć medija i rast globalizacije samo su neki faktori koji neposredno privlače našu pozornost.

Da bismo mogli govoriti o redovničkoj zauzetosti redovnika u društvu danas i njihovoj ulozi, potrebno je čitati znakove vremena. Za čitanje znakova vremena, kako je ranije spomenuto, potrebna je analiza društva. Stoga ćemo promatrati društvo kroz njegovih šest važnih dimenzija, a to su: ekonomija, politika, društvo, osoba, kultura i religija. Promotrimo svaku od dimenzija i istaknimo neke bitne karakteristike⁵.

Ekonomija

- Obuhvaća kontroliranje sredstava proizvodnje i tržišta koji reguliraju priliv sredstava, posebice novca u bankarskom sektoru.
- Današnja ekonomija vođena je teorijama liberalnog kapitalizma.
- Kapitalisti pokušavaju preobraziti svijet u globalno tržište.

³ Usp. Isto, str. 6.

⁴ Usp. Isto, str. 7.

⁵ Usp. Isto, str. 2.

- Iako je proizvodnja bogata, bogatstvo se dijeli nejednako te se raskorak između bogatih i siromašnih povećava, na mjesnoj ili globalnoj razini.
- Postoje novi oblici marginaliziranja, kao što je posao za izbjeglice i doseljenike.

Politika

- Politička i vojna moć danas je u službi ekonomskih struktura.
- Velik broj zemalja, pa i naša, demokratske su zemlje (diktature nestaju).
- Moć je u rukama bogatih. Siromašni imaju jedino moć glasovanja (doseljenici nemaju ni to).
- Narod rastuću želju za preuzimanjem odlučivanja vrlo često izražava uzbuđenama i općim frustracijama jer želi imati dio koji mu pripada. Izuzetak je trenutak izbora.

Društvo

- Društvo je podijeljeno prema etničkim skupinama, rasama, kastama, spolu, kulturi i religiji.
- Napetosti zbog podjela očituju se preko raznih pokreta, po kojima se želi postići priznavanje, jednakost, samostalnost i neovisnost.
- Podjele dovode do revolucionarnih nasilja koja su često odgovor na strukturno nasilje.
- Poremećene su i obiteljske situacije. Rast individualizma razbija zajednice.
- Komunicira se iz čistog koristoljublja: osobe se jednostavno koriste svime kako bi zadovoljili svoje potrebe.

Osobe

- Osobe su u društvu ili djelotvorni subjekti ili žrtve. Pozvane su živjeti i stvarati prikladne uvjete i strukture.
- Rođene su u posebnim povijesnim situacijama i rastu s različitim psihičkim opterećenjima.
- Mogu se osjećati osamljeno. Mogu imati pomanjkanje poštovanja i prihvaćanja samih sebe, što ih vodi u situaciju da tuđe stavove prihvaćaju kao svoje.
- Pojedinci mogu tražiti izlazak u drogama i nasilju.
- Osobe koje imaju sve mogu se otuđiti od života i dati se na traženje smisla i svrhe. Mnogi traže unutarnji mir.
- Neki samoostvarenje traže u konzumizmu.

Kultura

- Kultura je način življenja. Ona je izvor osobnog i skupnog identiteta.
- Potrošačka i materijalistička kultura pokušava vladati svijetom, a pomažu joj mediji.

- Kulturološke grupe brane svoj identitet. Niže kulture bore se za priznavanje i neovisnost.
- Kultura uključuje različite filozofije i ideologije koje usmjeravaju misao i djelovanje osoba.
- Kultura se prenosi mnogim sredstvima kao što su umjetnost i književnost te sredstva komunikacije i odgojnih struktura.

Religija

- Religija je najdublji element kulture jer daje odgovore na posljednja pitanja koja se odnose na život i smrt.
- Religijom se može nastojati pomoći u smanjivanju ekonomske nepravde, političke dominacije, društvenog nereda, osobnog zastranjenja i kulturološkog besmisla, od osnovnih osobnih i društvenih smetnji kao što su egoizam i žudnja.

Ova kratka analiza nekih bitnih dimenzija, i unutar njih elemenata društva, u službi je čitanja znakova vremena. Ranije smo spomenuli da kontemplacija i molitveno razlučivanje treba uključivati i ovu informiranost o bitnim segmentima društva u kojem živimo svoju karizmu. Tek informiranost i molitvena adoracija redovnika mogu imati jedan cjelovit pristup u osluškivanju potreba vremena, i u skladu s tim ponuditi adekvatne odgovore.

Isusova *radosna vijest* poziva na obraćenje koje se sastoji u temeljnom okretanju Bogu. U sebi sadrži udaljavanje od jednostrane navezanosti na svijet i na sebe. Ona nas potiče da ponovno u Bogu otkrijemo i svijet i sebe. Od Crkve i redovništva očekuje se i zahtijeva da bude djelotvorno na svim razinama.

Drugi važan vid redovničkog poslanja koji smo spomenuli jest karizma redovnika. Da bismo djelovali u Duhu vlastite karizme, trebamo je poznavati i preispitivati živimo li je ovdje i sada.

Pripadnost redovničkih zajednica Crkvi i njihova integrativnost proizlazi iz činjenice da su one nastale zbog neke konkretne potrebe Crkve i ljudi u određenom vremenu i na određenom prostoru. Stoga su različite karizme, ciljevi i djelatnosti redovničkih zajednica. Karizma jedne redovničke zajednice može se koncentrirati na neke društvene dimenzije koje smo ranije analizirali. Određena apostolska područja, kao što su odgoj, katehizacija i mediji, trebat će obratiti pozornost na sve gore spomenute dimenzije, iako na različitim razinama kompetencije i vođenja. Na primjer, škola danas priprema osobe, posebice siromašne, za tržište rada. Tu ih može osvijestiti i pripremiti da budu pravi građani. Izgrađuje i oblikuje pojedinu osobu, oslobađa je od zabrana i kompleksa te oporavlja njezinu savjest i sposobnosti. Pomaže u socijalizaciji u zajednicu koja može nadići uski identitet etničke i religijske skupine. Mladu osobu inkulturira u kulturu zajednice te može, također, prenositi ljudske i duhovne vrijednosti u vjernički i interreligiozni kontekst. Očito, ukoliko njezin utjecaj treba

biti preobražavajući to ne dolazi automatski, treba biti praćen i usmjeravan.⁶ Na primjer, Misionarke Ljubavi Majke Terezije se koncentriraju na potrebe jedne posebne kategorije, siromaha – umirućih i novorođenčadi za koje se nema tko brinuti. Po tom radu oni svjedoče drugima vrijednosti Kraljevstva Božjeg kao što su siromaštvo, ljubav i služenje drugima u Isusovo ime. Kao još jedan primjer karizme uzet ćemo Družbu Klanjateljica Krvi Kristove. Konstitucije Družbe, kad opisuju karizmu, navode sljedeće: »Biti Klanjateljica Krvi Kristove znači potpuno se predati otkupljujućoj ljubavi Isusa Krista. Družba Klanjateljica Krvi Kristove je »živa slika one djelotvorne božanske ljubavi s kojom je Kristova Krv prolivena te bila i jest znak, izraz, mjera i jamstvo.«⁷ I druga misao koja upućuje na poslanje stoji: »Vjerne duhu, poput Marije De Mattias, dopustit ćemo da vapaj siromaha nađe odjeka u našim srcima. Ljubeći ih Kristovom ljubavlju, nastojat ćemo postati svjesnije i osjetljivije za potrebe pojedinaca i društva, znajući da je djelovanje u ime pravde i ljubavi temeljna dimenzija otkupiteljskog poslanja što ga je Krist povjerio svojoj Crkvi.«⁸ Dakle, konstitucije jasno govore o identitetu i poslanju Klanjateljica Krvi Kristove. One su nastale ostajući vjerne karizmi koju je primila utemeljiteljica Marija De Mattias, početkom 19. stoljeća kad Družba nastaje u Italiji. Obilježja društvenih prilika tada moguće je vidjeti kroz posljedice Francuske revolucije. Marija De Mattias i u tim složenim prilikama želi priopćiti ljudima svoga vremena, kojom su cijenom »plaćeni«: Krvlju Kristovom. Kristovu ljubav prema čovjeku željela je učiniti vidljivom u konkretnim životnim okolnostima. Zalaže se za poboljšanje kvalitete života u društvu, djelujući kao redovnica u Crkvi u različitim vidovima:

- rad na obrazovanju stanovništva koje uvelike može pomoći socijalnoj sigurnosti pojedinaca: opismenjavanje, otvaranje škola
- rad u malim mjestima: obrazovno i kulturno zapuštenim sredinama
- besplatno pohađanje škola te osiguravanje pristupa najsiromašnjoj djeci
- promicanje dostojanstva žene u Crkvi i društvu
- osjetljivost za siromahe i beskućnike svoga vremena
- dijeljenje vlastitih dobara s potrebitima
- aktivna uloga zajednice u Crkvi i društvu.

Sve te aktivnosti imale su za cilj obnovu društva i Crkve obnoviteljskom i preobraziteljskom snagom Krvi Kristove.⁹ Što znači karizma Klanjateljica Krvi Kristove danas i kako je ona živa i aktualna? Krv označava život. Marija de Mattias bila je, kao i njezine kćeri danas, donositeljica života tamo gdje je život ugrožen

⁶ Usp. Isto, 48.

⁷ Vodič života, br. 2

⁸ Vodič života, br. 17

⁹ Z. Leutar, Predavanje održano na godišnjicu Zaklade Marija De Mattias „Redovništvo i socijalno djelovanje - ASC karizma i zaklada MDM, (2008.).

i treba obnovu, odnosno stvara prilike da se život razvije u punini. Karizma Klanjateljica Krvi Kristove sveobuhvatna je i sastoji se u oslušivanju govora Krvi, što znači promatranje života i život ljubavi u svakom vremenskom razdoblju koji djeluje ovdje i sada.

Stoga je karizma Klanjateljica Krvi Kristove sveobuhvatna jer je to karizma temeljnih ljudskih vrijednosti: života i ljubavi. Promotrimo li različite oblike diskriminacije i kršenja ljudskih prava, vidjet ćemo da su upravo došle u krizu vrijednosti kao što je život i ljubav na različitim razinama. Pitanje diskriminacije i kršenja ljudskih prava pitanje je patnje čovjeka i prolijevanja Kristove mistične krvi danas. Stoga je poslanje Klanjateljice Krvi Kristove kontemplirati ta »mistična prolijevanja Kristove krvi«, ukazivati na krizu tih temeljnih vrijednosti života i ljubavi i zalagati se za život i ljubav da se oni u svakom pojedincu razviju do punine.

2. Socijalna zauzetost i zavjet siromaštva redovnika – analiza istraživanja

Nakon uvodne analize znakovitosti i ispunjenja redovništva kroz socijalnu zauzetost promotrit ćemo kroz analizu provedenog istraživanja kojem je bio cilj dobiti uvid u iskustva vjernika o socijalnoj zauzetosti redovnika te o življenju zavjeta siromaštva, u kojem najjače dolazi do izražaja solidarnost i opcija za siromašne. Ranije smo spomenuli da zavjeti nisu sebi svrhom, nego su sredstva u procesu poslanja redovnika za Kraljevstvo Božje.

Za potrebe ovog rada provedeno je osam intervjuova s tri žene i pet muškaraca, u dobi od 30 do 70 godina. Prosječna dob sudionika u istraživanju bila je 47 godina. Kada govorimo o obrazovnoj strukturi, sudjelovalo je pet doktora znanosti i tri osobe s visokom stručnom spremom. Stručnjaci su prava, ekonomije, teologije, sociologije, socijalnog rada i psihologije.

ULOGA REDOVNIŠTVA U CRKVI I DRUŠTVU

Prvo pitanje na koje su sudionici odgovorili odnosilo se na ulogu redovništva u Crkvi i društvu i njihovo osobno viđenje. Pitanje koje im je bilo postavljeno glasilo je: »Kako vidite danas ulogu redovnika/redovnice u Crkvi i društvu?«

Odgovori koje su sudionici dali mogu se svesti u tri kategorije. Naglašena je njihova važna uloga u Crkvi i društvu, (*»Oni imaju jednu važnu ulogu u Crkvi i društvu, a to je da Boga više ljube. Da u potpunosti odgovore na Isusov poziv: »Šimune Ivanov, ljubiš li me više nego ovi?« (Iv 21,15) (1)*), i to prvenstveno kao živih svjedoka Kristovih (*»Zajednička karakteristika svih redovnika i redovničkih zajednica u današnjoj Hrvatskoj je da su redovnici/redovnice živi svjedoci prisutnosti Krista i njegove poruke »ljubavi.« (2)*). Naglašena je i njihova izuzetna važnost kroz potrebu naviještanja Evanđelja i konkretnog angažmana s ljudima (*»Danas*

su redovnici i redovnice izuzetno potrebni i Crkvi i društvu. Prije svega, njihovo je poslanje naviještanje Evanđelja, ali i konkretan rad s ljudima.« (3)).

Sljedeća bitna kategorija koja je došla do izražaja kroz analizu intervjua je neravnopravan položaj redovnika u Crkvenoj hijerarhiji, a na osobit način je to izraženo kod redovnica u Crkvi. (»Tijekom života (70 godina), upoznao sam mnoge redovnike i redovnice u domovini i inozemstvu. Prvo, zbog inherentnog odnosa crkvenog establišmenta (od Vatikana pa naniže, preko biskupija i župskih zajednica), odnos »muške« Crkve prema ženi kao osobi, ljudskom biću, protkan je javnom i prikrivenom mizoginijom. Katolička redovnica u konzervativnoj Crkvi ni izdaleka nije pronašla svoje pravo mjesto. Redovnici su u bitno povoljnijem položaju. Vratimo se Pracrkvi! Uvedimo đakonise!« (4).

Kao treću kategoriju možemo izdvojiti naglašenu nedovoljnu otvorenost redovničkih zajednica za potrebe današnje Crkve i društva. »Čini mi se da većina redovnika/redovnica djeluje isključivo u svojim redovničkim zajednicama. Možda su previše »zatvoreni« za opću Crkvu i društvo. Tu ne mislim na klauzurne redove.« (5)

(5) Sudionici naglašavaju svoje pozitivno iskustvo s redovnicima: »Ne poznajem mnogo redovnika/redovnica, ali Bog mi je dao da su oni koje poznajem vrlo duhovni ljudi koji su uvelike obilježili moj duhovni rast. Bez njih ne bi došlo ni do samog mog obraćenja, tj. prelaska s »tradicionalnog« vjerovanja na zreliju vjeru. Tek nakon doticaja s njima bila sam u stanju nastaviti svoj put vjere u zajednici laika.« (6)

(6) Sudionici naglašavaju pozitivnu ulogu redovništva kroz pozitivan utjecaj na vlastiti i obiteljski život (»Moj osobni doživljaj uloge redovnika i redovnica danas je, cjelovito uzimajući, iznimno pozitivan. Ako se izuzmu pojedinci (kojih ima u svim zvanjima), koji svojim lošim primjerom odbijaju i izazivaju osjećaj sažaljenja, moj doživljaj redovnika i redovnica može se ocijeniti najvećim pozitivnim ocjenama. Susrećem se i surađujem s njima te bi bez njih moj vjerski i obiteljski život bio siromašniji, a ovako je oplemenjen njihovom prisutnošću. Kroz rad na župi susrećem se s redovnicima i redovnicama koji svoju ogromnu energiju i vrijeme ulažu u rad sa svim staležima te su im uvijek na raspolaganju. Osjećam koliki utjecaj ostavljaju revni redovnici i redovnice u mojoj obitelji te mojoj djeci svjedoče da je biti redovnik nešto lijepo i suvremeno i u današnjem svijetu. Uloga redovnice u župi je neizmjerena. To se posebno odnosi na njenu otvorenost svima, bez obzira na nečiji intenzitet vjerskoga života.« (7)

Do sada smo imali prilike analizirati o ulozi redovništva u Crkvi i društvu danas, a sljedeća tablica prikazuje viđenje sudionika o redovništvu danas u Crkvi i društvu, odnosno kako oni vide da bi redovnici trebali živjeti svoju posvetu.

Tablica 1. Viđenje uloge redovništva danas

Duhovna razina	Društvena zauzetost
<ul style="list-style-type: none"> • Ljubav u zajednici (gle kako se ljube!) 	<ul style="list-style-type: none"> • Zauzimanje za obespravljene skupine i pojedince • Konkretni rad s njima
<ul style="list-style-type: none"> • Ljubav prema potrebnima 	<ul style="list-style-type: none"> • Nezaposleni, bolesni, napušteni, gladni
<ul style="list-style-type: none"> • Poziv nije sigurnost nego rizik, nije obećani uspjeh nego otkupiteljski neuspjeh • Isus na prvom mjestu, puno moliti, razmatrati, Euharistija, Sv. pismo • Ponizan, otvoren ljudima • Osjetljivost na probleme u redovničkoj zajednici • Oprez pri dijeljenju problema iz svoje redovničke zajednice 	<ul style="list-style-type: none"> • Veća zauzetost u radu s mladima i obiteljima jer to je srž društva i Crkve: kateheze te organiziranje slobodnog vremena za mlade • Obitelji: usluge čuvanja djece i duhovne obnove • Osnivanje katoličkih škola i sveučilišta • Usmjerenost prema »malom čovjeku« i njegovim potrebama • Prepoznati potrebe današnjega čovjeka
<ul style="list-style-type: none"> • Molitva, pokora, život po uzoru na Krista i naviještanje Evanđelja • Zračiti radost i Kristov mir 	<ul style="list-style-type: none"> • Vratiti čovjeka iskonskim vrijednostima: jednostavnosti, miru, radosti i ljudskoj toplini
<ul style="list-style-type: none"> • Uravnoteženost između akcije i kontemplacije • Trebaju biti svjetionici i oaze mira koji su ispunjeni smislom 	<ul style="list-style-type: none"> • Pružanje okrepe i odmora umornim i opterećenim dušama a društveni aktivizam je u drugom planu
	<ul style="list-style-type: none"> • Ne samo promicati autentičnu redovničku duhovnost zajednice kojoj pripadaju nego se više međusobno povezati i bolje općecrkveno surađivati • Bolja povezanost s laicima • U suradnji s laicima odgoj i obrazovanje na svim razinama od vrtića do sveučilišta • Zauzetost za osobe srednje i starije dobi • Biti potpora laicima u moralnom društvenom i političkom djelovanju

U tablici 1. jasno su navedene dvije dimenzije redovništva: duhovna i društvena. One su zapravo jedna jedinstvena cjelina svakog redovnika i redovničke zajednice danas u Crkvi i društvu. Naglašenost duhovne razine možemo vidjeti kroz duhovni profil redovnika, osobe kojoj je Bog žarište djelovanja te crpi svoju snagu na Euharistiji i Božjoj riječi, osobe ponizna duha i puna vjere koja zrači mir Kristov. Mjerilo svjedočenja redovnika treba biti prvenstveno po zajedničarskoj dimenziji sa svojim sestrama ili braćom. »Gledaj kako se ljube.« Trebaju njegovati homeostazu između akcije i kontemplacije. Drugu dimenziju su izrazili kroz društveni angažman. Pogledamo li sve ove elemente, uočiti ćemo poslanje redovnika na svih 6 društvenih razina koje smo analizirali u uvodnom dijelu ovoga rada. Ipak je nekako najjači naglasak stavljen na odgoju i obrazovanju na svim razinama, rad s obitelji, ali i drugim područjima kao što su siromašni, stari itd.

OPREDJELJENJE REDOVNIKA ZA SIROMAŠNE

Isus je model našega poslanja. On se opredijelio za siromahe i rubne osobe svoga vremena. Ne samo da je on bio siromašan nego je bio prijatelj siromaha, carinika i grješnika. Isus nije bio nasilni revolucionar, ali je minirao autoritet moćnika, zbog čega je bio odstranjen. Redovništvo se uvijek brinulo za siromahe.¹⁰ Brojne redovničke družbe osnovane su upravo u svrhu pomaganja siromaha i siročadi, bolesnika, napuštenih i starijih osoba. Redovnicima su često pomagali bogati dobročinitelji kako bi zadovoljili potrebe siromaha. Danas je također velik broj siromašnih u svijetu i kod nas. U stalnom je porastu razlika između bogatih i siromašnih, na mjesnoj i globalnoj razini. Uz materijalno siromašne, danas je puno nezaposlenih, doseljenih radnika, često iskorištavanih i obespravljenih. Prava žena i djece ugrožena su prisilnim i manje plaćenim radom, ima mnogo izbjeglica iz političkih i ekonomskih razloga, marginaliziranih skupina, primjerice oboljeli od AIDS-a. Teolozi oslobođenja upoznali su nas s činjenicom da nije dovoljno zadovoljiti potrebe siromaha. Treba raditi na promjeni ekonomskih i političkih struktura koje osobe čine siromašnima. Siromasi žele biti svjesni sebe i svojih prava, žele se organizirati kako bi ih ostvarili. No, treba ih osposobiti za to. Cjelokupna zajednica odgovorna je za njih, a ne samo poneki pojedinac »dobrog srca«.

Nakon ove djelomične analize stvarnosti društva moguće je osvijestiti redovnike da nisu dovoljne samo karitativne ustanove. Treba imati programe osvješćivanja i izravnih pothvata u vidu borbe da što manji broj živi ispod linije siromaštva. Opredjeljenje za siromahe danas moglo bi nas odvesti u ozbiljni izbor za nesiromašne. U nepravednoj situaciji nejednakosti i tlačenja nužna je pravednija raspodjela dobara, što je nemoguće jer se bogataši i moćnici ne obraćaju i ne dijele svoje bogatstvo sa

---

¹⁰ Usp. M. Amaladoss, Redovnički život kao poslanje, predavanje na Generalnom saboru Klanjateljica Krvi Kristove (2005.), str. 48.

siromasima, ili siromasima daju samo onoliko koliko im nalaže dužnost.¹¹

Sudionici ovog istraživanja istaknuli su i zauzimanje redovnika/redovnica za siromašne i socijalno isključene u društvu danas:

Redovnici su prepoznati da se zauzimaju za siromašne i socijalno isključene u društvu: »Pravi majstori i zauzetosti za siromašne su Male sestre Charlesa de Faucaulda i sestre Majke Terezije, kao i mnoge druge.« (1) Naglašeno je da sestre puno rade, ali samozatajno »Posebice sestre rade puno i samozatajno, ali bi trebale možda biti manje »ekskluzivne« u tom smislu, odnosno fleksibilnije, i uključivati i laike (koji žele) u takve službe, nikako se ne izolirati u tom radu. Neću reći da bi se takav rad trebao »reklamirati«, ali informacija o njemu bi ipak trebala biti glasnija, a mogućnost sudjelovanja jasnija.« (6)

Drugi sudionici percipiraju zauzimanje samo od manjine »Čast pojedincima i pojedincima koji osvjetljaju svijetli lik Crkve i njene karitativne baštine!« (4) ili druga konstatacija koja ide u prilog ovoj kategoriji: »Manji broj redovnika/redovnica praktično je zauzet za siromašne i socijalno isključene. Ostali su najčešće »po strani« jer to ne spada na njih (to rade druge službe).« (5)

Smatraju da bi trebalo činiti puno više: »Pa mislim također da to ovisi o kariz-mama pojedinih redovničkih zajednica, ali u načelu smatram da bi mogli i trebali činiti puno više.« (2). »Moglo bi i bolje i više.«

Dosadašnja analiza zauzetosti redovnika za siromašne i socijalno isključene temeljena je na onome što su sudionici iskusili da redovnici čine, a u nastavku ovoga rada ćemo obraditi ono što bismo trebali činiti po pitanju siromašnih i socijalno isključenih osoba ili skupina u našem društvu. Sudionici naglašavaju sljedeće:

- Ne radi se samo o karitativnim djelatnostima nego o pomoći u svakom drugom smislu (razgovori, savjeti i sl.). Tamo gdje redovnici upravljaju župom čini se da je taj »posao« prepušten isključivo župniku dok su ostali »pasivni« i možda ih se to i ne tiče. (6)
- Ljudi, gledajući njih (redovnike), vide da ih Bog nije napustio. (2)
- Obilaziti mnoga naša mjesta po Hrvatskoj s jedva nekoliko stanovnika, gdje gdje i samo po jedan, družiti se s njima. (1)
- Važno je zauzimati se na svim razinama za ove skupine u društvu, prije svega u svojoj lokalnoj zajednici, ali i širiti takvu dobru praksu. (3)
- Više se zauzeti u mjestima gdje nema redovnika. (5)
- Držim da se više može napraviti na općem planu jer se stječe dojam da svaka redovnička zajednica radi nešto u svom okviru i da bi se više moglo zajedno. (6)
- Možda je tu uloga Unije trebala biti puno veća. Pitanje je umreženosti ustanova, suradnje među redovništvom i razmjene podataka. (7)

Sudionici naglašavaju važnost djelovanja redovništva u borbi za siromašne i socijalno isključene na način da se ne zatvaraju u svoje zajednice ili uske okvire nego

¹¹ Usp. Isto, str. 48-50.

da se osjete pozvanima i prozvanima djelovati za opće dobro. Naglašena je važnost umrežavanja redovnika u smislu odgovora na pojedine društvene izazove, primjerice potrebe društva za dječjim vrtićima. To je goruća potreba hrvatskog društva danas, na koju su redovnici tradicionalno spremno odgovarali, a i to je razdoblje djetinjstva gdje se formiraju vrijednosti mladog čovjeka. Redovničke zajednice teško odgovore individualno takvim potrebama jer je smanjen broj članova u redovničkim zajednicama i javljaju se mnogi problemi, a ukoliko bi se vrtići umrežili u redovničke vrtiće, znatno lakše bi funkcionirali i odgovarali na potrebe obitelji u današnje vrijeme. Naglašena je i potreba djelovanja redovnika u malim mjestima, trebalo bi s njima živjeti ili ih bar povremeno posjećivati i družiti se s njima.

EVANĐEOSKO SIROMAŠTVO REDOVNIKA

Redovnici ne samo da se opredjeljuju za siromašne, oni se opredjeljuju biti siromašni. Redovnici su u početku zaista bili siromašni. Davali su siromasima sve što su primali od bogatih. Siromasi su ih držali bogatima i osobama koje imaju sredstva. Amaladoss, redovnik isusovac s poslanjem u Indiji, naglašava: »Možda su redovnici još uvijek siromašni, ali daju suprotno svjedočanstvo. Više nisu ni motivirani ni prikladni za obraćanje bogatih ni za rad da društvo bude pravednije. Više ne postoji njihov izbor siromaštva te njihovo opredjeljenje za siromašne nije preobražavajuće. Postoje redovnici koji se posvećuju siromašnima, ali su često marginalizirani u svojim družbama.«¹² Konstitucije Klanjateljica Krvi Kristove naglašavaju sljedeće o življenju zavjeta siromaštva, a vjerujem da i druge redovničke zajednice imaju iste ili slične izričaje o siromaštvu u svojim pravilima:

- S pouzdanjem u Božju providnost obećavamo biti siromašne u duhu, živjeti jednostavno i dijeliti dobra u zajednici, a potrebe siromaha držati svojim vlastitima.¹³
- Nalazeći svoju sigurnost u Bogu, bit ćemo spremne prilagođavati se stalnim promjenama životnih prilika i prihvaćati sve što vodi odricanju i slobodi srca. S onima koji su u potrebi dijelimo svoja dobra, sposobnosti i vrijeme, imajući na umu da biti siromašan znači biti sluga svima.¹⁴
- Ljubeći siromahe Kristovom ljubavlju, nastojat ćemo postati svjesnije i osjetljivije za potrebe pojedinaca i društva, znajući da je djelovanje u ime pravde i ljubavi temeljna dimenzija otkupiteljskog poslanja što ga je Krist povjerio svojoj Crkvi.¹⁵

Konstitucije redovnike upućuju na materijalno siromaštvo i siromaštvo u Duhu te na život jednostavnosti i potpunog predanja. Življenjem redovničkog siromaštva redovnik osjeća radosnu nedostatnost koja ga vodi unutarnjem ispu-

¹² Usp. Isto, str. 50.

¹³ Usp. Vodič života 15.

¹⁴ Usp. Vodič života 16.

¹⁵ Usp. Vodič života 17.

njenju.¹⁶ Ukoliko žive duhovno siromaštvo, tj. ako je Isus sva njihova sigurnost, onda će redovnici uistinu osjećati radost nedostatnosti koja se događa po zavjetima jer će to biti posvećen prostor za zajedništvo s Onim kojem su povjerovali. To je ono čemu redovnici teže, a sad ćemo vidjeti kakvo iskustvo imaju sudionici ovog istraživanja glede zavjeta siromaštva redovnika.

Uglavnom nisu siromašni, osim iznimki.

»Ne, nisu siromašni u socijalnom smislu, koliko ja imam saznanja o tome. Svakako su se zavjetom odrekli privatnog vlasništva, ali imaju, Bogu hvala, lijepo uređene samostane, dobru hranu i sve što čovjeku treba u egzistencijalnom smislu, mogućnost školovanja, putovanja... No, iz kontakta s ljudima (vjernicima, nevjernicima) slika Crkve se više uopće ne povezuje sa siromaštvom. Ljudi poput patra Cveka više su iznimka nego pravilo.«

Na pitanje jesu li redovnici siromašni, jedan od odgovora bio je:

Kako koji. Prevladava ono »ništa nije moje, ali ništa mi ni ne nedostaje.«

Sudionici imaju vlastita viđenja o življenju siromaštva: *»Današnje življenje evanđeoskog siromaštva po meni se ogleda u prepoznavanju potreba čovjeka i njegove stvarnosti. Redovnici bi trebali svoje siromaštvo živjeti tako da dijele sudbinu većine vjernika te da s osjetljivošću i taktičnošću postupaju u upravljanju imovinom i svojim položajem. Na žalost, bili smo svjedoci tolikih zloupotreba redovničkog poziva te treba stvarati pozitivan dojam i otkriti se svijetu u pravom svjetlu, a pojedince koji su taj stvarni život zamijenili bahatošću, rasipništvom, sebičnošću, iskorištavanjem redovničkog ugleda da bi se postiglo nešto što se inače ne bi postiglo da to ne radi redovnik ili redovnica, treba što prije promijeniti i prepoznati kao pojedince. Treba se vratiti bazi, ljudima i župama na kojima djeluju svećenici bez potpore redovništva jer tu ima puno potencijalnih zvanja i tako se najbolje svjedoče redovnički ideali.«*

Trebali bi biti dosljedni i zahtjevni prema samima sebi u nastojanju življenja evanđeoskog siromaštva kako bi bili vjerodostojni prema ljudima u Crkvi i društvu.

»Mislim da je svaki redovnik i redovnica u današnje vrijeme izložen javnosti na prosuđivanje, puno više nego prije, i zato mora biti osjetljiviji na okolinu. Primjerice, vjerujem da se ne bi ništa strašno dogodilo kada bi prilikom obavljanja velike kupovine namirnica za redovničke zajednice malo više osjetljivosti bilo usmjereno prema načinu na koji se to radi. Današnjem čovjeku koji teško živi može izgledati bahato i može se stvoriti osjećaj rasipnosti i bogatstva kada u nekom trgovačkom centru doživi da redovnik ili redovnica vuku velika kolica puna hrane i na blagajni plaćaju ogromne iznose gotovinom. Pitanje je može li se to obaviti na jednostavniji i neupadljiviji način. To je detalj, ali ostavlja dojam. Zamjećuje se i da neke zajednice imaju za današnje vrijeme velike apetite u komotnosti, kako prostorom, tako i voznim parkom i sl. Vrijeme u koje ulazimo i

¹⁶ Usp. I. Šaško, Liturgija adventa: Duhovna obnova redovnika u Došašću, (2011).

koje već donosi velik broj siromašnih, osobito bez zaposlenja, morat će djelovati i na redovništvo. Nedavno sam imao priliku biti u društvu gdje je jedan redovnik pričao kako je izgubio novčanik i u njemu 10 tisuća kuna. Iznos koji je nosio u novčaniku možda je bio namijenjen i siromašnima, ali način na koji je to pričao, i što je najgore, hladnoća emocija ostavljali su dojam da se nije previše uznemirio zbog tog gubitka. Takvi primjeri ostavljaju dojam da redovništvo nije siromašno, a samim time i da bi se moglo puno više dijeliti i biti s čovjekom u potrebi.«

Sudionici uglavnom prepoznaju redovnike koji žive jednostavno i skromno i na taj način svjedoče Kristovo otkupiteljsko poslanje te percipiraju redovničke zajednice kao materijalno dobrostojeće, gdje članovi nemaju ništa osobno, a ništa im ne nedostaje. Uglavnom su orijentirani na materijalno siromaštvo i često ne prepoznaju redovništvo solidarno sa siromasima, osobito danas, u doba recesije, kad ljudi teško spajaju kraj s krajem. Zbog toga su sudionici još osjetljiviji na određene nepravilnosti koje uočavaju kod redovnika. Potrebno je puno više senzibiliteta i solidarnosti sa strane redovnika sa životom vjernika u Crkvi. Redovnici trebaju biti svjedoci Krista koji je živio skromno i nije imao »gdje glavu nasloniti«. To je za redovnike izazov i poticaj.

UČINITI ŽIVOT ZNAKOVITIM

Brojne družbe osnovane su za kršćanski odgoj i naobrazbu mladeži, posebice djevojaka. U prošlosti je to značilo upravljanje školama i koledžima, gdje su djeca mogla odrastati u kršćanskoj atmosferi jer se vjeronauk poučavao u školi i župi te se pripremalo djecu za sakramente. Danas se situacija promijenila.

Uvođenje mladih u život vjere postao je težak izazov, kako za roditelje, tako i za svećenike i redovnike. Pod utjecajem medija i duha konzumizma, u porastu je duh sekularizma u kojem je religija gotovo u potpunosti ignorirana. Suvremena znanost i tehnologija te slijepo povjerenje u njih, kao primjerice izobilje dobara, ako i nisu uvijek na raspolaganju, po sebi čine Boga suvišnim i stavljaju ga u drugi svijet. Time se ne želi reći da su osobe bez vjere sretna. Nedostatak religije ostavlja prazninu i osjeća se nedostatak smisla. Neki traže nadomjeske u pokretima new age ili fundamentalističkim sektama koje nude neposredna i praktična rješenja. Postoji i općenito traženje.

Što se želi reći redovnicima ?

- Redovnici vlastitim životom trebaju pokazati da je moguć drugačiji način življenja, s drugim ciljevima, vrijednostima i prioritetima. Trebaju svjedočiti mističnu dimenziju života u kojoj Bog nije isključen, nego obogaćuje i oplemenjuje postojanje. Iskustvo molitve postaje iskustvo dubine po kojoj pojedinac pronalazi vlastite korijene u Bogu.
- Redovnici pronalaze Boga u svim stvarima i sve stvari u Bogu. Drugim rije-

čima, redovnici su osobe koje su u životu ostvarile cjelovitost, sklad i mir. To su osobe zadovoljne sa sobom, s drugima, sa svijetom i s Bogom. Raduju se životu i njihova je sreća zarazna.

- Redovnici trebaju znati komunicirati te drugima prenositi ozdravljenje i smisao.
- Redovnici nisu savršeni, ali su pozvani na svetost života i Bog računa s nama krhkima da pokaže svoju moć... Njemu je sve moguće ako smo otvoreni Duhu, On vodi i mijenja.
- Nova i jedina Isusova zapovijed glasi: »Ljubite jedni druge kao što sam ja vas ljubio.« On je sam takvu ljubav iskazao na nebrojene načine. Samoga je sebe učinio žrtvom sve do smrti zbog ljubavi prema siromašnima i potlačenima. Pokazao je svoju ljubav u poniznom služanju te je oprostio i mučiteljima.
- Pojednostavio je zapovijed: »Ljubi Boga u drugome.«
- Nije nam govorio da ljubimo, nego nam je to u praksi pokazao.

Zaključak

U ovom radu puno je toga izrečeno i čini se shodnim zaključiti upravo ovom molitvom Karla Rahnera koja u sebi uključuje sve naprijed rečeno, a može se sve-
sti u rečeno. »Što god ste učinili jednome od ove moje najmanje braće, meni ste učinili« (Mt 25, 40). Život, ako je predan Bogu, samo je ljubav prema čovjeku:

- »Gospodine Isuse Kriste, Ti si mi pokazao put stvarne vjere koja usmjerava moj život. To je put svakidašnje i djelotvorne ljubavi uvijek spremne da pomogne bližnjemu. Na tom putu susrećem Tebe, nepoznatog, a ipak prepoznatog. Vodi me, Svjetlo života, tom stazom. Dopusti mi da po njoj idem strpljivo, sve dalje i dalje i uvijek iznova. Daj mi neshvatljivu snagu da se usudim sebe samoga darivati ljudima. Mada ćeš ti sam na neshvatljiv način biti sjedinjen s onima koji budu primali moju ljubav, s mojim bližnjima. Ti si onaj koji prihvaća sav ljudski život. Ti ostaješ istovremeno onaj u kojem život, ako je predan Bogu, ne prestaje biti ljubav prema ljudima.«¹⁷

¹⁷ J. Fućak, Dopisna teologija, uvodni tečaj Put, posjećeno na mrežnim stranicama 10. 9. 2011. www.zrno.fsb.hr/dt/